

# המפתח לפתיחת הפקק ברצועת עזה נמצא בידי יו"ר מועצת השלום

24.08.2026 | חנן שי | written by

עיקרי הדברים

- פירוק חמאס מנשקו, ממנהרותיו ומאחיזתו באוכלוסייה הוא תנאי לנסיגת ישראל, להקמת ממשל חלופי ולתחילת שיקום הרצועה.
- על מועצת השלום, בראשות הנשיא דונלד טראמפ, להקים באמצעות כוח השלום מקלט הומניטרי זמני בשטח שיוחזר ממצרים באזור רפיח.
- הפרדת האוכלוסייה מחמאס תאפשר לצה"ל לטהר את הרצועה בהדרגה; לאחר שיושלם הטיהור תועבר הרצועה בפעימה אחת.
- מהלך זה עשוי לשבור את מעגל ההתשה, למנוע מחמאס להשתקם בחסות הסיוע ההומניטרי ולהפוך את פירוז הרצועה והשיקום ליעד מעשי.

## מבוא

לכולם בוער ברצועת עזה. לחמאס בוער לנצל את ההפוגה כדי להשתקם ולהתעצם; לניקולאי מלאדנוב ולאנשי מועצת השלום בוער לפרקו מנשקו, כדי שיוכלו להתקדם להקמת ממשל חלופי ולשיקום; למשקיעים ולמממנים בוער להניע את מפעל השיקום העצום; לתושבי העוטף בוער להסיר את האיום, שעפיפוני התבערה ששבו לעופף מן הרצועה מזכירים להם כי עודנו קיים; ולאזרחי הרצועה בוער שלא לעבור חורף רביעי תחת יריעות ניילון.

אלא שכל התבערות הללו ניזונות מפקק אחד: חמאס טרם פורק מנשקו, ממנהרותיו ומאחיזתו באוכלוסייה.

כל עוד חמאס חמוש ושולט בחלקים מן הרצועה, ישראל לא תוכל לסגת בבטחה; כוח השלום לא יוכל למלא את משימתו; ממשל חלופי לא יוכל לשלוט; והשיקום יהפוך את חומרי הבנייה, הכסף והסיוע למקורות התעצמותו הבאה. לכן אין זה ויכוח על סדר הפעולות בלבד. פירוק חמאס הוא התנאי המאפשר את כל יתר הפעולות.

הגורם היחיד המסוגל לפרק את חמאס בכוח, להשמיד את מנהרותיו ולטהר את הרצועה מאמצעי לחימה הוא צה"ל. אולם בדרכו ניצב אותו מחסום שהכביד עליו לאורך המלחמה: אוכלוסייה אזרחית צפופה, שחמאס מטמיע בתוכה את לוחמיו, מסתיר מתחתיה את מערכיו, משתמש בה כמגן אנושי וגוזל ממנה את הסיוע ההומניטרי להזנת מנגנוני הלוגיסטי.

לכן פתיחת הפקק מחייבת תחילה פתרון הומניטרי: הפרדה בין חמאס לבין האוכלוסייה שבצילה

## שני המפתחות לפתיחת הפקק

לפקק המעכב את פירוז הרצועה ושיקומה יש שני מפתחות. הראשון נמצא בידי חמאס: להתפרק מרצונו מנשקו, ממנהרותיו ומשלטונו הצבאי. אולם אם הוא מסרב להשתמש בו, המפתח השני נמצא בידי מועצת השלום, בראשות הנשיא טראמפ: לעבור מהצגת דרישות לישראל לנשיאה פעילה באחריות למימושן, באמצעות כוח השלום הפועל בפיקודה.

אין זו בקשת טובה מן הנשיא טראמפ, אלא דרישה שימלא את התפקיד שנטל על עצמו כיו"ר מועצת השלום: להפוך אותה מגוף המציג דרישות לישראל לגורם הנושא באחריות פעילה למימוש המנדט שהעניקה לו החלטה 2803 של מועצת הביטחון. הפנייה צריכה להיות מכוונת אליו באופן אישי <sup>2</sup> הרי הוא נטל על עצמו את ראשות המועצה בדיוק כדי שיוכל לפתוח פקקים כאלה. חלוקת העבודה המתבקשת פשוטה: על טראמפ לפתוח במהירות, באמצעות כוח השלום, את הפקק ההומניטרי; ועל צה"ל לפרק במהירות, במקומו של חמאס המסרב להשתמש במפתח שבידיו, את מה שחמאס עצמו נמנע מלפרק.

לשם כך על המועצה להשיג את הסכמת מצרים <sup>3</sup> הריבונית על השטח ושותפה מרכזית למנדט כוח השלום באזור הגבול <sup>4</sup> להחכרה זמנית של שטח בחלק המצרי של רפיח. בשטח זה יקים כוח השלום מקלט הומניטרי זמני לאזרחי הרצועה, ינהל אותו ויאבט אותו באמצעות חיילים העומדים לרשותו. המעבר אליו יהיה זמני ומבוקר, ומלווה בהתחייבות מפורשת להשבת התושבים לרצועה לאחר טיהורה.

כאן טמון ההבדל בין המצב שלפני המלחמה לבין ההזדמנות שנוצרה כיום. אז נדרשה מצרים לסייע למהלך ישראלי שנועד לאפשר לצה"ל להסיר את האיום. כיום היא שותפה מוסדית להסדר הבין-לאומי סביב הרצועה <sup>5</sup> מכשירה את כוח המשטרה הפלסטיני ומתאמת עם כוח השלום את אבטחת הגבול מכוח החלטה 2803 של מועצת הביטחון <sup>6</sup> ומעוניינת בהצלחתו. אלא שהכוח לא יוכל לממש את משימתו, הממשל החלופי לא יוכל להתבסס והשיקום לא יוכל להתחיל כל עוד חמאס חמוש ומוסיף להשתמש באוכלוסייה כמגן אנושי.

העמדת שטח זמני ברפיח המצרית תאפשר אפוא למועצת השלום לעבור מהצגת דרישות לישראל לנשיאה פעילה באחריות למימושן, באמצעות כוח השלום הפועל תחתיה. במקום להסתפק בפיקוח ובביקורת, יהיה על הכוח לנהל ולאבטח את המקלט ההומניטרי, להפריד בין האוכלוסייה לחמאס ולפתוח בכך את הדרך לפירוז הרצועה ולשיקומה. המפתח השני נמצא אפוא בידי המועצה, והאפשרות להשתמש בו נמצאת במידה רבה בידי מצרים.

גם המפתח השני טרם נעשה מבצעי: חמש מדינות כבר התחייבו להעמיד חיילים לכוח השלום, אך הכוח טרם נפרס בפועל ברצועה. דווקא משום כך עשוי מקלט זמני ברפיח המצרית <sup>7</sup> הרחק מזירת הלחימה הפעילה ותחת ריבונות מצרית ברורה <sup>8</sup> לשמש לו זירת הקמה והפעלה ראשונה,

בלי להמתין להשלמת ההסדרים המורכבים הנדרשים לפריסתו בתוך הרצועה.

השתתפותה של מצרים בניהול המקלט ובאבטחתו תבטיח את ריבונותה עליו ותבהיר כי אין מדובר בעקירה, אלא במהלך זמני שנועד לאפשר את טיהור הרצועה ואת השבת תושביהם אליה. כוח השלום יקבל את הסיוע הבין-לאומי ישירות ויספק לתושבים מחסה, מזון, מים, רפואה וחינוך. כך יופסק השימוש באוכלוסייה כמגן אנושי, והסיוע יגיע אל האזרחים במקום לזרום דרך מנגנוני חמאס.

במקביל יוכל צה"ל לפעול ברצועה: להשמיד את הכוחות החמושים, לפרק את התשתיות הצבאיות, לחשוף את המנהרות ולחסלן, לפנות נפלים ומטענים ולבצע טיהור הנדסי יסודי של המרחב. לאחר השלמת טיהור הרצועה, ייכנסו אליה צוותי השיקום שבחסות מועצת השלום, יקימו בה במהירות תשתיות ומגורים ויאפשרו לתושבים לשוב אליה.

כך יוחלף מעגל הקסמים <sup>2</sup> אוכלוסייה, מגן אנושי, לחימה, הרס ושיקום המזין את חמאס <sup>3</sup> בתהליך חד-כיווני: פינוי זמני <sup>4</sup> טיהור ופירוז <sup>5</sup> שיקום מהיר <sup>6</sup> שיבת התושבים.

אין זו תוכנית לעקירת תושבי הרצועה, אלא הדרך המעשית להבטיח את חזרתם למרחב שאיננו נשלט עוד בידי ארגון חמוש ואיננו בנוי מעל רשת מנהרותיו.

## התחבולה שלא הוכנה

הערכת מצב תחבולנית הייתה צריכה לזהות כי שליטתו של חמאס באוכלוסיית הרצועה והשימוש בה כמגן אנושי הם נכס חיוני במערכת הלחימה שלו, ואולי אף מרכז הכובד המאפשר את הישרדותה. האוכלוסייה מסתירה את לוחמיו ואת מנהרותיו, מזינה בעקיפין את המערכת הלוגיסטית שלו, מכבידה על פעולת צה"ל והופכת את שחיקתה שלה למכשיר לשחיקת מעמדה הבין-לאומי של ישראל. הפרדת האוכלוסייה מחמאס הייתה אפוא צריכה להיות הרעיון התחבולני המארגן של המערכה.

אילו לא היה צה"ל מוסב מצבא הכרעה לצבא התשה הוא היה נערך, כמתחייב מתפיסת ההגנה הלאומית, לנצל הזדמנות להסרת האיום שהתפתח ברצועה במלחמת מנע. לשם כך היה עליו להכין מראש תוכניות מגירה שהתחבולה העומדת ביסודן היא הפרדת אזרחי הרצועה ממערכת הלחימה של חמאס.

בתכנון המבצעי <sup>7</sup> ולכל המאוחר במשחקי המלחמה השוטפים שהיו צריכים לבחון את התוכניות <sup>8</sup> היה מתברר כי מימוש התחבולה הצבאית תלוי בהישג מדיני מקדים: שכנוע הממשל האמריקני לסייע לישראל להקים מחוץ לרצועה מקלט הומניטרי זמני לאוכלוסייתה. המקלט איננו אפוא תוספת הומניטרית לתוכנית הצבאית, אלא נכס חיוני למימושה.

בלעדיו, ובהתחשב במפלצת הצבאית שחמאס בנה מאז 2014 <sup>9</sup> לאחר שהאיום לא הוסר בטרם נעשה מפלצתי וקשה מאוד להסרה <sup>10</sup> היה נכון לשקול הימנעות מכיבוש הרצועה בידי צה"ל שלא

הוכן לכך. פעולה בתוך אוכלוסייה שחמאס מחזיק בה כמגן אנושי הייתה צפויה לגרום שחיקה משולשת: שחיקת לוחמי צה"ל; שחיקת אזרחי הרצועה, שסבלם משרת את חמאס; ושחיקת מעמדה של ישראל במערכת הבין-לאומית. זה בדיוק מה שאירע.

אולם על טיעון זה חלה הסתייגות מכרעת: אם כיבוש הרצועה, חרף חוסר מוכנותו של צה"ל לכך, היה הדרך היחידה לשחרור החטופים <sup>2</sup> הייתה החובה להשיבם גוברת על השיקול להימנע מן הכיבוש. במקרה כזה היה על צה"ל לצאת למערכה גם בתנאים הקשים שנוצרו, ובמקביל לעשות כל שניתן כדי לצמצם את השחיקה שנבעה מהיעדרה של התחבולה הנדרשת <sup>3</sup> דבר שללא ספק נעשה ככל האפשר.

### הזירה הראשונה שבה תישבר ההתשה

לפתיחת הפקק חשיבות אסטרטגית נוספת מבחינת ישראל. רצועת עזה היא כיום הזירה הראשונה <sup>4</sup> והיחידה <sup>5</sup> שבה ישראל יכולה להיחלץ ממלחמת ההתשה שנגזרה עליה בעקבות הסבת צה"ל: מצבא התקפה שנועד לנהל מלחמות הכרעה קצרות, שתכליתן להשיג ניצחון חרוץ בשדה הקרב ולאפשר לישראל להכתיב לאויב המוכרע את התנאים לסיום המלחמה, לצבא הכלה המנהל מלחמות התשה שאין לו שליטה במשכן ובעיתוי סיומן, ושתכליתן להביא את האויב, בעודו מסוגל להמשיך להילחם, אל שולחן המשא ומתן. בהיעדר הכרעה בשדה הקרב, ישראל אינה מכתיבה את תנאי הסיום, אלא נאלצת להתפשר על הסדר מדיני צולע המשאיר את המלחמה פתוחה.

את מחירה הכבד ביותר של ההסבה משלם צבא המילואים. כוח שנועד להתגייס לזמן קצר כדי להכריע את האויב ולשוב הביתה הפך לצבא המגויס שוב ושוב <sup>6</sup> ולמעשה כמעט דרך קבע <sup>7</sup> למלחמת התשה שמעצם טבעה אינה יכולה להסתיים בהכרעה. הסרת שלטונו הצבאי של חמאס, השמדת מנהרותיו ופירוקו מנשקו <sup>8</sup> הישג שאינו ניתן להשגה כיום בזירת חיזבאללה <sup>9</sup> יאפשרו אפוא לא רק לשקם את הרצועה ולהסיר את האיום מעל תושבי העוטף, אלא גם להשיב לצה"ל את תכליתו המקורית ולצבא המילואים את ייעודו: להתגייס לזמן מוגבל כשותף להכרעה מהירה ולשוב הביתה, במקום לשאת שוב ושוב בעולה של מלחמה שלא הוכרעה ולכן הפכה למלחמת התשה ללא קץ.

במקום עוד סבב של פגיעה, הפוגה, התעצמות וחזרה ללחימה, ייקבע יעד צבאי סופי: מיטוט מערכת הלחימה של חמאס, שלילת יכולתו להשתקם והעברת השטח המטוהר לממשל אזרחי ולשיקום. זה יהיה המעבר הראשון מניהולו המתמשך של האיום להסרתו.

התבערות המשתוללות כיום ברצועה והפקק המונע את כיבוי מעניקים לישראל הזדמנות לתקן את אשר התקלקל: להציב בפני הנשיא טראמפ הצעה שתשלב מקלט הומניטרי זמני מחוץ לרצועה, הפרדת האוכלוסייה מחמאס, הכרעת מערכת הלחימה שלו ושיקום מהיר של השטח המטוהר. זוהי למעשה המציאות שאליה שואפים כל המעורבים בפרויקט שיקום הרצועה <sup>10</sup> למעט חמאס. ההצעה אינה משנה אפוא את מצב הסיום המבוקש, אלא מספקת את התחבולה החסרה

להשגתו.

החורף הרביעי מתקרב. לאזרחי הרצועה בוער לצאת מתחת ליריעות הניילון; לתושבי העוטף בוער להסיר את האיום; למועצת השלום ולמדינות הממנות בוער להתחיל בשיקום. רק לחמאס בוער להשאיר את הפקק במקומו, מפני שהוא המאפשר לו להשתקם בחסות האוכלוסייה והשיקום.

התכנסות אינטרסים נדירה זו מעניקה לישראל הזדמנות שלא תישאר פתוחה לעד. אם חמאס אינו משתמש במפתח שבידיו ומתפרק מרצונו, על מועצת השלום להשתמש במפתח שבידיה: להפעיל את כוח השלום להקמת מקלט הומניטרי זמני, להפריד את האוכלוסייה מחמאס ולאפשר לצה"ל לפרק בכוח את מה שחמאס מסרב לפרק בעצמו.

זו ההזדמנות להכריע את חמאס במהירות, במקום להשיג עוד הפוגה פריכה שתאפשר לו להצית מחדש את הרצועה ואת סביבתה.

### המלצות מדיניות

- לגבש הצעה מדינית-מבצעית סדורה המבוססת על פינוי זמני של האוכלוסייה, הפרדתה מחמאס, טיהור הרצועה, שיקום מהיר והשבת התושבים לבתיהם.
- לפנות ישירות לנשיא טראמפ ולדרוש ממנו, כיו"ר מועצת השלום, לעבור מהצגת דרישות לישראל לנשיאה באחריות פעילה למימוש המנדט שניתן למועצה.
- לבקש ממועצת השלום לפעול להשגת הסכמת מצרים להחכרה זמנית של שטח ברפיח המצרית, שבו יוקם מקלט הומניטרי לאזרחי הרצועה.
- לדרוש שכוח השלום יקים, ינהל ויאבטח את המקלט, וכי הסיוע הבינלאומי יועבר אליו ישירות ולא דרך מנגנונים הנתונים לשליטת חמאס.
- להבטיח כי המעבר למקלט יהיה זמני ומבוקר, תחת ריבונות מצרית ותוך התחייבות מפורשת להשבת התושבים לרצועה לאחר טיהורה.
- להכין תוכנית צבאית מפורטת לפעולה, שתכלול השמדת הכוחות החמושים, פירוק התשתיות הצבאיות, חשיפת המנהרות וחסיון ופינוי נפלים ומטענים.
- להתנות את תחילת השיקום בפירוז השטח ובשלילת יכולתו של חמאס להשתלט על חומרי הבנייה, הכספים והסיוע ולנצלם להתעצמות מחודשת.
- להגדיר כמטרת המהלך את מיטוט מערכת הלחימה של חמאס ושלילת יכולתו להשתקם ☒ ולא להסתפק בהפוגה נוספת שתותיר את האיום על כנו.

\*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.